

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Тиха Атанасова Делчева

пенсионер-ТрУ- Стара Загора

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „**доктор**”
в област на висше образование
професионално направление 1.2 Педагогика ,
докторска програма: **Теория на възпитанието и дидактика (Предучилищна педагогика)**

Автор: ас.Елена Ангелова Каменова, докторантка в задочна форма на подготовка към катедра „Предучилищна педагогика” с

Научен ръководител: доц. д-р Боряна Георгиева Иванова от ПУ”Паисий Хилендарски”.

Описание:

Със заповед N P33- 3699 от 10.07. 2019г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”(ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на представения дисертационен труд.

Образованието и досегашната професионална реализация на ас. Елена Каменова съответстват на професионалното направление 1.2.Педагогика, докторска програма “Теория на възпитанието и дидактика (Предучилищна педагогика), представеният комплект от материали са в съответствие с Чл. 36(1) от Правилника за развитие на академичния състав на Пловдивския университет.

Елена Каменова представя научен труд посветен на важен проблем, свързан с ранното чуждоезиково обучение в България и развитието на многоезичното като необходимо условие за успешно интегриране в Европейската общност и институции. Това е проблем, чиято актуалност не само нараства, а и придобива нови измерения и аспекти в приобщаването ни към европейските ценности и норми, с развитието на информационното общество.

По своя характер материалът е теоретико- емпиричен и е посветен на актуален и значим за съвременното българско образование проблем- ранното чуждоезиково

обучение. Чрез това изследване докторантът внася свой принос в нашето образование в тази област.

Конструкцията на докторската дисертация разгърната в логическа последователност, представя концептуалната идея на автора и осигурява нейното ясно и детайлизирано разкриване.

Дисертационният труд илюстрира научната ориентираност на автора по отношение на ранното чуждоезиково обучение. Чрез проблематичен анализ на 117 литературни източника (33 на латиница, 84 на кирилица) Е. Каменова интерпретира схващанията и търсенията на чуждестранни и български автори свързани със съвременни водещи идеи и подходи, на добри практики в тази област. Авторката демонстрира широка осведоменост, компетентно представя иновационни за нашето образование в предучилищна възраст модели, адекватно анализира емпериката и умело дозира аргументите си, което ми позволява да заявя, че представеният труд е актуален за развитието на българското ранно чуждоезиково обучение по английски език.

Теоретичният анализ показва сложността и многоаспектността на проблема, обусловена от своеобразието на неговите компоненти, от спецификата на възрастта на децата, от водещата дейност през този период- играта.

През призмата на тези теоретични обобщения се очертават параметрите на творческите търсения на Е. Каменова. Последните се конкретизират чрез ясно представяне на специфичните изследователска цел, задачи, хипотеза, чрез прецизно определяне на обекта и предмета, чрез извеждане и обосноваване на съответните критерии и показатели. Необходимо е спазване на еднотипие при формулирането на задачите.

Използваният богат набор от изследователски методи – теоретичен анализ, педагогически експеримент, наблюдение, тест, анкета, моделиране, статистически методи илюстрира задълбочеността и компетентността за проведеното от Е. Каменова изследване за развитие на детето като активен субект в процеса на ранното чуждоезиково обучение.

Конструираната методика на констатиращия и контролен експеримент (съкратен вариант на теста SISMIK) е напълно релевантен на целите и задачите на изследването, съобразен е с възрастовите особености на децата и е основание за формулиране на значими изводи и обобщения.

Провеждането на изследването с 5-7 год. деца от детската градина т.е, възраст сензитивна по отношение на речевото развитие, селекцията и обхватността на

експерименталните групи, е надеждна основа и е доказателство за професионално – творческата зрялост на докторанта.

Интерпретирането на теоретичните проблеми и добри практики на ранното чуждоезиково обучение, познаването на българския и чуждестранен опит в тази сфера е база за практическо реализиране на творческите идеи на автора.

Е.Каменова проучва, създава и адаптира към българските условия иновативен модел за ранно чуждоезиково обучение на основата на иновационна концепция за предучилищно образование BOX IDEE. Акцентът в този модел е поставен върху субектната активност на децата чрез учене, което се провежда като съвместна дейност и диалогично общуване в обогатена с положителни стимули образователна среда. Това стимулира съвместното преосмисляне на нови съдържания, умения да се разглеждат нещата от различна гледна точка, съвместно да се решават възникнали проблеми, за разширяване на познавателния хоризонт на децата. За целта се използват съвременни педагогически принципи и подходи, методи, форми и средства на взаимодействие съобразно водещата дейност за тази възраст- играта. Особено полезна в това отношение е подробно представената методика на формирания експеримент. Разработена е както структурата и съдържанието на модела, така и цялостна педагогическа технология, включваща система от интерактивни ситуации - игри, предложени са конкретни примерни методически разработки, интересни материали, с които приносната стойност на изследването се увеличава значително. Това е доказателство не само за действително извършеното от дисертанта проучване, но може да послужи като модел за практическото му приложение в практиката.

Анализът на резултатите от проведеното проучване показва уменията на Е. Каменова за целенасочена количествена и качествена интерпретация на получените данни по отделните критерии и показатели. Количественият анализ на данните ,визуализирането им чрез много таблици (13), диаграми (14) и особено статистическата им обработка убеждават в тяхната валидност и надеждност. Всичко това е направено не самоцелно, а целенасочено за доказване обективността и валидността на резултатите. Качественият анализ е извършен прецизно, компетентно, с подчертана логичност и аргументираност при разсъжденията и особено при обобщенията и изводите. Положителните резултати, постигнати по време на експеримента, доказват виталността на предложения интерактивен педагогически модел за чуждоезиково обучение.

Справката за приносите е направена коректно, включва силните страни на проведеното изследване, отразява неговите постижения в теоретичен и в практико-приложен аспект.

Авторефератът обхваща цялостно съдържанието и основните акценти на изследването. Направен е според изискванията на съответните правилници и отразява основните резултати, постигнати в изследването- научно приложни и приложни приноси.

Публикациите по темата на изследването са достатъчно на брой и са от участия на национални научни конференции и публикувани в сборници.

Основните приноси на дисертационния труд могат да се обобщат в два аспекта- научно- приложен и приложен.

В научно – приложен аспект те се изразяват в:

1.Осъществен е теоретичен анализ на съвременните тенденции и подходи, на добри практики в сферата на ранното чуждоезиковото обучение в другите страни и в България.

2.Аналитично е представена иновативната концепцията на Vox- Idee-и е обоснована възможността за приложението ѝ в сферата на българското образование и по- конкретно при обучението по английски език на деца от предучилищна възраст.

3.Изведени и обосновани са критерии и показатели, които позволяват да се проследят постиженията на децата по отношение на желанието да усвоят чужд език и комуникативните им умения в обучението по английски език чрез използваната иновативната концепцията.

В приложен аспект приносите са:

1.Разработен е работещ педагогически модел за обучение на децата от предучилищна възраст по английски език –структура,съдържание,технология, чрез който се стимулира мотивацията и субектната им активност.

2.Подробно е описана и обоснована технологията при практическото приложение на педагогическия модел TD-Vox – етапите на планиране,стъпките за реализиране на отделните теми;организацията на образователната среда и педагогическата стратегия при взаимодействие с децата.

3.Изведени са педагогическите условия,стимулиращи активността на децата в процеса на усвояване на чужд език:обогатяване на процеса на обучение с разнообразни средства и материали,съобразно интересите и опита на децата; създаване на

емоционално – творческа атмосфера, в която детето има свобода на избор и изява; организиране на познавателно- комуникативна образователна среда, която стимулира вътрешната активност на децата в процеса на усвояване на нови знания.

4. Разработена и апробирана е система от 24 теми за обучението по английски език в детската градина, в които намира успешно приложение за развитие на чуждозикови умения на децата педагогическия модел Thematic Dialog-Box.

Към докторанта имам въпроси:

1. Може ли този модел да се прилага при усвояване на български език?

2. Осъществява ли се интеграция при избора на темите с тези от действащите програми, по които се работи в детската градина и ДООИ?

3. В какво отношение чрез този модел децата се подготвят за училище?

Заклучение: Дисертационният труд *съдържа научно-приложни и приложни резултати, които представляват принос в науката и отговарят на всички изисквания(та)* на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати *напълно съответстват* на специфичните изисквания на Факултета по Педагогика, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторанката Елена Ангелова Каменова *притежава* задълбочени теоретични знания и професионални умения по научната специалност като *демонстрира* качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено чрез дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’* на Елена Ангелова Каменова в област на висше образование: 1.2. Педагогика, докторска програма- Теория на възпитанието и дидактика (Предучилищна педагогика).

Стара Загора

2019 година

Изготвил становището :

(проф. д-р Тиха Делчева)

